

SKUPNOSTNO UPRAVLJANJE Z ŽIVLJENJSKIMI VIRI

www.DovoljZaVse.si, [www.facebook/DovoljZaVse](https://www.facebook.com/DovoljZaVse), #DovoljZaVse

Projekt sofinancira Ekosklad,
Slovenski okoljski javni sklad.

www.emeraldtrail.com

EMERALD TRAIL

Kazalniki blaginje

Celovite in trajno blaginjo si lahko zagotovimo le kot skupnost.

Obstoječi gospodarski model proizvodnje in potrošnje,
ki temelji na stalni rasti, je nevzdržen.

NESKONČNA RAST NA OMEJENEM PLANETU NI MOGOČA.

**LAHKO SE NAREDIMO MAJHNE.
LAHKO PA TUDI NAREDIMO MARSIKAJ ODGOVORNEGA.**

Slovenija je srečna dežela – vrednost naših virov narašča...

nizkoogljičnost

zeleno in krožno gospodarstvo

trajnostna raba prostora

trajnostna potrošnja ter z njo povezana ekološko kmetijstvo in zeleni turizem

... blaginja pa ni samoumevna

- gospodarska rast (BDP) kot prevladujoče merilo človeškega blagostanja in cilj javnih politik
- privatizacija strateških dobrin (vodnih virov, zemlje, prostora, genskega materiala)
- usmerjanje dobička izven lokalnih skupnosti
- netrajnostna smer razvoja
- lažna dilema med razvojem in ohranjanjem življenjskih virov

Bogastvo virov se pretvori v celovito in trajno blaginjo za ljudi šele, ko znamo z viri upravljati na vzdržen in sonaraven način, pri tem pa braniti suverenost in gojiti avtonomno razmišljanje.

!

Skupnostno upravljanje

- vključujoče, temelji na soupravljanju ter krepi solidarnost in družbeno povezanost prebivalstva
- pobuda zanj prihaja »od spodaj«, pogosto s strani neformalno povezanih posameznikov,
- upravljanje je skupno ali skupinsko

**Člani skupnosti dejavno izražajo svoje želje in usklajujejo pričakovanja.
So suvereni, aktivni in odgovorni soustvarjalci trajne blaginje.**

zdrufenja občanov in civilne iniciative,
društva in druge civilnodružbene organizacije,
soseske, četrtne / krajevne skupnosti, občine

Koristi za lokalno skupnost:

Energetski in finančni prihranki, oskrba s kakovostno in varno hrano, skladno urejen prostor, zadovoljene potrebe po izdelkih in storitvah.

Pa tudi:

vklučenost in povezanost,
strpnost ter solidarnost med generacijami in z ranljivimi skupinami,
kreativnost in skupinska modrost,
medčloveške vezi in veselje.

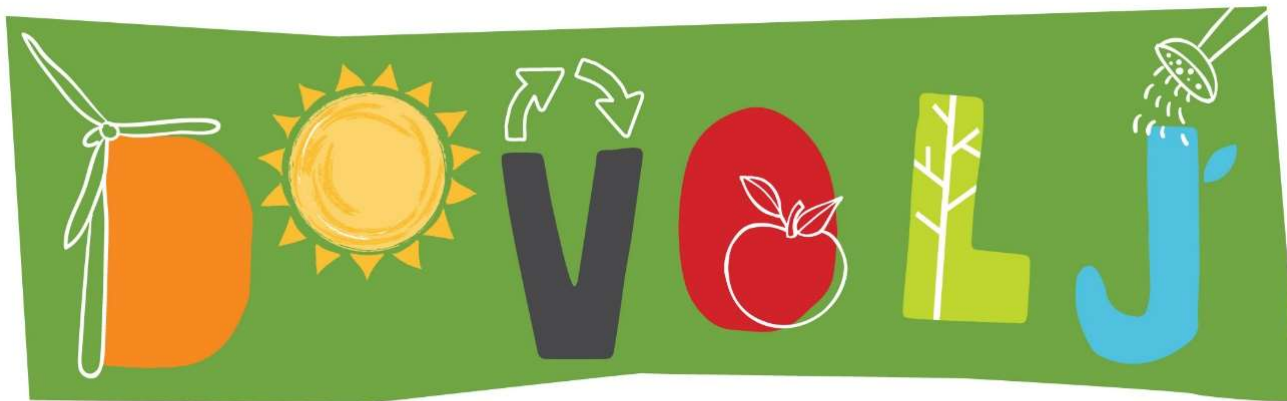
Koristi za širšo družbo:
delovna mesta,
zmanjšanje uvozne odvisnosti,
odpornost na zunanje pretese.

**Lokalno krožno gospodarstvo: zaključevanje energetske, snovne in finančne tokov
v lokalnem okolju**

Lokalne skupnosti imajo pravico, da si zagotavljajo blaginjo z viri v svojem okolju.

Imajo pa tudi dolžnost, da to počnejo s spoštovanjem na vzdržen način in da skrbijo za njihovo ohranjanje, tako da bodo enake blaginje lahko deležni tudi bodoči rodovi in da ne bo ogroženo preživetje drugih bitij.

... povezane, usposobljene, suverene skupnosti

DOBRE PRAKSE V SLOVENIJI

Vetrna kooperativa Dingwall

Vetrna kooperativa Dingwall je bila ustanovljena leta 2013 z namenom, da bi iz obilja moči vetra ustvarili **neposredne koristi za čim več ljudi**, ki živijo v lokalnem okolju.

Zadruga ima 179 članov, od katerih ima **v procesih odločanja vsak en glas**, ne glede na finančni delež. Tekoče aktivnosti kooperative vodi petčlanski odbor.

Kooperativa upravlja z vetrno turbino moči 250 kW, ki je postavljena na farmi Knockbain. Vetrna zadruga predstavlja možnost **nekonfliktne umestitve vetrne elektrarne v prostor**. **Lokalna skupnost sama odloča** o sprejemljivosti projekta ter določi zahteve in usmeritve, ki naj jim projekt sledi. Obenem pa se **finančne koristi stekajo k lokalnemu prebivalstvu**, tako k članom kooperative, ki so investirali v projekt, kot tudi k lokalni skupnosti preko skupnostnega sklada.

Foto: Dingwall Wind Co-op-directories , www.renewiz.biz

Foto: Dingwall Wind Co-op

Solarni skupnostni energetski projekt Recklinghausen

Strešne površine v mestih imajo velik potencial za proizvodnjo energije. Izbrani primer predstavlja odlično prakso **sodelovanja lokalne oblasti z občani** Recklinghausena. Ti so želeli postaviti sončne elektrarne, vendar niso imeli na voljo ustreznih površin (streh).

Občina pa je imela v lasti več stavb, katerih strehe so bile ustrezne za postavitev sončnih elektrarn, a ni imela investicijskih sredstev. **Vzpostavljeno sodelovanje prinaša koristi obojim (varstvo okolja, višja kakovost življenja v lokalni skupnosti).**

Za postavitev treh sončnih elektrarn (skupna proizvodnja 195 MWh elektrike na leto) so bila ustanovljena tri združenja, ki delujejo po **zadružnih načelih**, v vsako pa je vključenih 70–80 občanov. Vlagatelji so vsako leto upravičeni do donosa od prodane električne energije.

Foto: Sola RE

Sola RE

Energetsko samozadostna osnovna šola Ostrog

Osnovna šola Ostrog je že 30 let zavezana varovanju okolja, bili so tudi med ustanovitelji lokalne energetske zadruga Kaštela. Za cilj si je zadala postati energetska učinkovita. Sredstva, ki jih je šola porabljala za energente, želijo usmeriti v višanje kakovosti dela z učenci in v nabavo potrebne opreme za pouk.

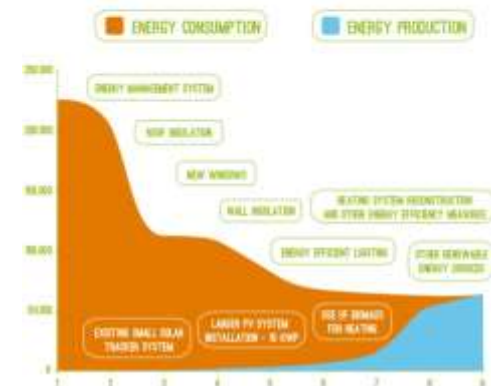
V okviru projekta energetske samozadostnosti so se v sodelovanju z zadrugo Kaštela odločili za **zbiranje sredstev za energetske prenovalne šole preko kampanje množičnega financiranja**. Ta sredstva so jim omogočila vgradnjo sončne elektrarne in sanacijo sistema razsvetljave. S kampanjo so prvenstveno ciljali na lokalno skupnost, obenem pa je omogočala zbiranje sredstev tudi od drugod. Primer kaže, da je **ključ razvoja projektov rabe OVE lokalno lastništvo** (državljanov, zadrug in lokalnih skupnosti).

Foto: Energetska zadruga

UNDP Croatia has conducted an energy audit of the school to determine the measures that can lead the school towards energy independence. Based on this we have chosen to replace the existing lighting system with energy efficient lighting and to implement a photovoltaic (PV) system. Due to the favorable geographic location and a lot of sun hours, implementing this PV system will raise the level of school's energy autonomy.

These two measures are the most cost-effective at the moment, and will contribute to the energy savings and reduce energy and water expenses. The savings will help to the school finance further measures and educational activities for the kids.

JOIN THE PROJECT

The best investment which we can make is an investing in a sustainable future. The energy independent primary school Ostrog wants to become the model according to which other schools will be able to achieve their energy independence, and raising children who will be the basis for a sustainable future. Let's give them a chance, this is the best chance we have.

PLEASE SUPPORT OUR ACTION

PARTICIPATE:

WWW.INDIEGOGO.COM/PROJECTS/ENERGY-INDEPENDENT-SCHOOL

MORE INFO:

UNDP CROATIA

WEB: WWW.HR.UNDP.ORG MAIL: HR.GREEN@UNDP.ORG TEL: 00 385 00 9828 374

ENERGY COOPERATIVE KAŠTELA

WEB: WWW.FACEBOOK.COM/ENERGETIKAZADRUGAKASTELA
MAIL: EZADRUGAKASTELAMAIL.COM TEL: 00 385 91 9298 002

Foto: Davor Škrlec

Partnersko kmetijstvo na kmetiji Romane Rejc

Ekološka kmetija Romane Rejc leži na podeželju v notranjosti slovenske Istre. Partnersko kmetijstvo je način distribucije ekološko pridelanih živil, pri katerem med **pridelovalcem** in **porabnikom** ni posrednikov.

Bistveno je, da se kmet in zaključena skupina kupcev že pred sezono **dogovorita** o sadilnem načrtu, količinah in plačilu ter o dostavi pridelkov in da **vzajemno prevzameta tveganje** v zvezi z izpadom pridelka zaradi vremenskih razmer.

Kmet je praviloma plačan vnaprej. Porabniki s plačilom pomagajo kmetu zasnovati posevek za prihodnje leto, kmet pa jih na drugi strani na vrhuncu sezone zalaga s presežki. Taka oblika vzajemnosti **varuje malega kmeta** in mu zagotavlja **socialno varnost**, porabnik pa z njo pride do **cenovno ugodne, lokalno pridelane, kakovostne in varne hrane**.

Foto: Delo in dom (Mavric Pivk in Leon Vidic)

Foto: Delo in dom (Mavric Pivk in Leon Vidic)

Zelemenjava – menjava semen, sadik, pridelkov

Zelemenjava (zelenjava + menjava) je **gibanje in skupnost** za izmenjavo vrtnih pridelkov, ki temelji na druženju in prostovoljnem delu posameznikov.

Spodbuja **solidarnost, dobrosrčnost, druženje in spoštovanje** dela naših rok. Zelemenjava poteka že v več kot tridesetih slovenskih krajih.

V okviru Zelemenjave se menjajo semena, sadike, pridelki, recepti, izkušnje in navdihi z domačega vrta. Cilj skupnosti je, da **na solidaren in zabaven način poveže** vse navdušence dobrot in lepot z domačega vrta ter **to navdušenje raztrosi** tudi med ostale someščane in sovaščane. Zelemenjava vabi vse brez izjeme: vrtnarske guruje in popolne začetnike, mlade in stare, take z enim samim lončkom na balkonu in tiste s kilometrsko njivo.

Foto: Zelemenjava FB

Zeleni krog – Postopek naročanja pridelkov pri kmetih

Zeleni krog je vezni člen med kmeti, ki pridelujejo na sonaraven način, in potrošniki. V ta namen v Ljubljani, Mariboru in Celju organizirajo improvizirane tržnice po načelih **skupnostnega naročanja** ter izvajajo druge aktivnosti za **krepitev samooskrbe lokalnih skupnosti**.

Namen Zelenega kroga je v družbenem okolju Slovenije **prispevati k udejanjanju trajnostnega razvoja ter samooskrbi Slovenije s hrano in semeni**. Cilj je osveščati ljudi o pomembnosti obstoja slovenskih kmetij in jih informirati o tem, kje in kako si je mogoče zagotoviti kakovostne slovenske pridelke po ugodnejših cenah in načelih pravične trgovine, ter pomagati pri ohranjanju in izmenjavi slovenskih semen.

Skupnostni urbani vrtni v Slovenj Gradcu

V MO Slovenj Gradec so z odlokom spomladi 2013 začeli urejati vrtništvo, ki se je do tedaj razvijalo brez nadzora. O urejanju so **razpravljali s prebivalci**, nato so spremembe postopoma uvedli. **Skupaj z občani** so v dveh letih uredili vrtove na izbranih lokacijah.

Foto: Maja Simoneti

Danes je urejenih 8 vrtov z 250 uporabniki. Vrtovi so na občinskih in zasebnih zemljiščih, kjer veljajo enaka pravila najema. Kar 70 % je na enakih lokacijah kot prej. Razmere spremlja koordinator ter komisija, v kateri sta 2 predstavnika vrtništvarjev. Pravilnik za oddajo vključuje tudi socialne kriterije, ki jih ob zadostnem številu vrtov ni potrebno uveljavljati.

Uporabniki se vse bolj povezujejo in sodelujejo z občino. **Ključna elementa za uspeh sta aktivna skupnost**, ki ima pogoje za sodelovanje z občino, ter **odprta komunikacija**.

Stanovanjska kooperativa Codha

Kooperativa Codha je nastala leta 1994 kot odgovor na špekulativni nepremičninski trg. Podpira **alternativne oblike domovanja in najema stanovanj s poudarkom na grajenju skupnosti**. V letu 2016 imajo v lasti 9 večstanovanjskih zgradb z več kot 190 stanovanji. Glavni cilj Codhe je **samoupravljanje zgradb** s strani stanovalcev, pa tudi umik stanovanjskih zgradb s stanovanjskega trga in najemnina, ki odraža le dejanske stroške zgradbe.

Kooperativa **posebno pozornost namenja okoljskim vidikom gradnje in bioklimatskim pogojem bivanja**. Izbirajo trajnostne materiale ter sodobne tehnologije energetske učinkovitosti in izrabe obnovljivih virov energije. Velika pozornost je namenjena zelenim površinam, ki izboljšujejo kakovost bivanja, hkrati pa so ukrep prilagajanja na podnebne spremembe v urbanih okoljih.

Foto: www.codha.ch

Skupaj na ploščad!

Pobudo SKUPAJ NA PLOŠČAD! so oblikovali arhitekti, ki stanujejo v ljubljanski soseski Ruski car, in drugi, ki menijo, da so odprte javne površine neizkoriščen potencial te soseske. V preteklih letih so pobudniki pripravili vrsto prostorskih intervencij in dogodkov, s katerimi so pokazali možnosti za **začasno in trajno rabo odprtih javnih površin** med bloki in jih spremenili v **prostor aktivnega druženja, srečevanja in povezovanja**.

Skupaj s prebivalci so javne površine v poletnih mesecih spremenili v kino med bloki, razstavi prostor in igrišče ter uredili zeliščni vrt soseske ter paviljone za druženje in ustvarjanje.

Delovanje akterjev v soseski je tesno navezano na lokacijo, iz katere izhaja. Čeprav med seboj **niso formalno povezani**, delujejo kot **močna in prepoznavna skupina**, ki želi doseči **dolgoročne spremembe**.

Foto: PARKigram

Gozdna zadruga Remscheid

Gozdna zadruga Remscheid je bila ustanovljena leta 2003 in ima 170 članov. Zadruga ponuja državljanom, zasebnim vlagateljem, podjetjem in organizacijam možnost, da z vložkom, ki se lahko začne že pri 500 EUR, postanejo **zadružniki in s tem lastniki gozda**, pri čemer se jim z nakupom in upravljanjem gozda dejansko ni treba ukvarjati.

Zadruga s svojo dejavnostjo naslavlja problem lastniške in parcelne razdrobljenosti gozdne posesti, ki ovira dobro upravljanje gozdov. Obenem se zavestno ne osredotoča na zagotavljanje največje možne donosnosti naložb, temveč je **usmerjena v celovito upravljanje z gozdom**.

Upravljanje z gozdom usmerjajo v **zagotavljanje dobrega stanja ekosistema in celotnega nabora funkcij gozda ter v ohranjanje dostopnosti gozda za vse državljane**.

Foto: Kristina Hellwig/Waldgenossenschaft Remscheid

Razpršeni hotel Borgo Soandri

Razpršeni hotel Borgo Soandri je odličen primer **inovacije v turistični ponudbi**, ki gradi na spoštovanju lokalne tradicije alpske dežele Furlanija-Juljske krajina. Obiskovalcem ponujajo nov koncept počitnic v osrčju starih vasi, obdanih z naravo in v stiku z avtentičnim podeželskim življenjem. Pri tem niso pomembne le naravne danosti in ohranjeno okolje, ampak tudi **zavedanje, kako lokalna skupnost te danosti ohranja in zanje skrbi**.

Turistična dejavnost se je **razvila z naložbami lokalnih prebivalcev**, brez velikih investorjev. **Lastniki apartmajev so organizirani v zadrugo**, ki upravlja skupno recepcijo, ureja spletno stran, skrbi za trženje turističnih namestitev in organizacijo prireditev.

Vpliv na ekosisteme in okoljski odtis sta v primerjavi s konvencionalnim turizmom majhna.

Foto: <http://www.albergodiffuso.org>

Chiemgauer – najuspešnejša alternativna lokalna valuta na svetu

Chiemgauer, ki se uporablja v južni Nemčiji, je leta 2003 kot del šolskega projekta ustanovil učitelj ekonomije Christian Gelleri. Svojim dijakom je dal nalogo, naj ustvarijo svojo **valuto, ki bi se uporabljala v lokalnih trgovinah in bi spodbujala domače gospodarstvo**. Vrednost enega Chiemgauerja je enaka enemu evru. Plačilo s to valuto sprejema več kot 3.000 poslovnih subjektov.

Regionalno nakupovanje z lokalno valuto koristi predvsem manjšim lokalnim ponudnikom, **krepi lokalno gospodarstvo in živahnost mestnih in vaških središč, prinaša sredstva za delovanje** lokalnih združenj in ustanov s socialnimi cilji, spodbuja pa tudi, **delujoče skupnostne strukture in solidarnost v skupnosti**.

Foto: en.prototema.gr

Loška zadruga (Kmetijsko gozdarska zadruga Škofja Loka)

Kmetijsko gozdarska zadruga z.o.o. Škofja Loka deluje na področju občin Gorenja vas – Poljane, Škofja Loka, Železniki in Žiri.

Pridelke višje kakovosti z manjših kmetij (ekoloških oz. s tradicionalnim načinom kmetovanja) so povezali pod blagovno znamko *Ko vem, kaj jem* in jim ponudili tržni prostor. S tem so **povečali ponudbo zdravih, kakovostnih, domačih, na tradicionalen način proizvedenih produktov**, po katerih potrošniki vse bolj povprašujejo, ter **podprli kmetije**, ki so zaradi majhnih količin svoje pridelke največkrat prodajale samo na domu oz. so se samooskrbovale. S stalnim tržnim mestom jih **spodbujajo k večjemu obsegu pridelave in predelave kakovostnejših domačih produktov**.

Foto: www.glasnik.si

Knjižnica REČI

Knjižnica REČI je **neprofitna izposojevalnica** najrazličnejših predmetov za prosti čas, ki v ljubljanskem Savskem naselju deluje po vzoru klasične knjižnične izposoje. Ljudje si lahko predmete zagotovijo **z izposojjo namesto s kupovanjem**.

Souporaba je smiselna predvsem za stvari, ki jih ne uporabljamo vsakodnevno: orodje, stroje, kot so vrtalnik in vrtna kosilnica, ter športno opremo. Skupna raba prinaša še številne druge koristi, predvsem **manjšo porabo (naravnih) virov** in **spodbuja razvoj skupnosti**. Ta je Knjižnico REČI spoznala že pred otvoritvijo, saj je **aktivno sodelovala v procesu nastajanja knjižnice**, Savčani pa so tisti, ki skrbijo za njeno delovanje in, da se bo ideja tovrstnih knjižnic razširila po vsej Sloveniji.

Foto: Knjižnica REČI FB

Participatorni proračun v Reykjavíku

Participatorni proračun je mehanizem, s katerim **se odločanje o delu občinskega proračuna prenese na občane**. Občani lahko predlagajo in nato izberejo projekte, ki se bodo financirali iz javnega denarja, in se s tem **vklučijo v procese upravljanja občine**. Namen participatornega proračuna je, da **se investicije, ki jih izvaja občina, približajo resničnim potrebam prebivalstva**.

Participatorni proračun, ki so ga poimenovali »Boljše soseske«, od leta 2011 s pomočjo spletne platforme »Boljši Reykjavík« izvajajo tudi v islandski prestolnici. Meščani lahko preko spletne platforme vse leto posredujejo svoje zamisli, mesto pa predloge ovrednoti in uresničljive projekte uvrsti na seznam za glasovanje. Leta 2015 je bilo od predlaganih 700 izbranih 107 projektov, ki so se večinoma nanašali na urejanje javnega prostora.

Pešbus in Bicivlak – Program Zdrav šolar

Program Zdrav šolar spodbuja aktivno pot v šolo ter si **prizadeva za zdrav življenjski slog in samostojnost** osnovnošolcev ter posredno **zmanjšuje gnečo na cestah** v prometnih konicah. V šolskem letu 2015/2016 sta v okviru programa potekala pilotni izvedbi pešbusa in bicivlaka v Ljubljani in Novi Gorici.

Foto: Tadej Žaucer

Foto: Tadej Žaucer

S pešbusom se učenci v šolo odpravijo peš v organiziranih skupinah po domišljeno načrtanih poteh in po stalnem urniku. Podoben koncept, le da pot v šolo poteka s kolesom, predstavlja bicivlak. Koncept izvedbe se prilagaja potrebam in okoliščinam sodelujočih osnovnih šol. Organizatorji glede na število in starostno strukturo ter geografsko razpršenost udeležениh otrok pripravijo načrt poti in postaj ter natančen vozni red.

Zadruga za souporabo avtomobilov Mobility

Švicarska Zadruga za souporabo avtomobilov Mobility pokriva skoraj vso organizirano souporabo in solastništvo avtomobilov v Švici, ki so namenjeni zasebnim uporabnikom in podjetjem. Na podlagi članarine zagotavlja dostop do vozil vseh vrst in tako **nudi ekološko in ekonomično alternativo lastništvu avtomobila**. Izposoja avtomobilov se izvaja s pomočjo elektronskega sistema, do katerega je mogoče dostopati prek spleta ali mobilne aplikacije.

Uporabnikom omogoča, da za mobilnost plačujejo samo takrat, ko jo dejansko uporabljajo, in s tem nimajo fiksnih stroškov lastništva avtomobila. **Zadružna oblika organizacije podpira izvajanje dolgoročne, trajnostne strategije**. Ustvarjeni čisti dobiček ostane v organizaciji in se uporablja za inovacije in dolgoročne naložbe.

Foto: www.mobility.ch

Zavod Sopotniki – Brezplačni prevozi za starejše

Zavod Sopotniki v Obalno-kraški regiji ponuja **storitev prevoza na klic starostnikom z ruralnih območij z namenom njihovega vključevanja v aktivno družbeno življenje.**

Oddaljenost krajev od mestnih središč, demografska ogroženost, neučinkovit in pomanjkljiv javni potniški promet so bili še dodatni razlogi za ustanovitev zavoda.

Občan en teden pred potrebo po prevozu kontaktira zavod preko telefona ali e-pošte. V centrali poiščejo prostovoljca, ki ima takrat čas, in mu posredujejo vse potrebne informacije glede lokacije, dolžine in trajanja prevoza. Skoraj tretjina uporabnikov je stalnih, vozijo pa jih do trgovine in nazaj, k zdravniku ali k frizerju. V letu 2016 imajo 110 rednih uporabnikov, sodeluje 23 prostovoljcev.

Kaj lahko naredim?

Izobraževalci – posebno pomembna vloga

ozaveščanje, izobraževanje, usposabljanje, motivacija, prizadevanja za sistemsko spremembo, vključitev dobrih praks v izobraževalne programe

Vodnik po skupnostnem upravljanju z življenjskimi viri

Katalog dobrih praks

Priročnik za izvajanje skupnostnih projektov

Priročnik za ureditev skupnostnega prostora

Priročnik za izvajanje spremljane poti v šolo

Priročnik za izvedbo skupnostne sončne elektrarne

Analiza pravnega okvira za skupnostne projekte

6 regijskih dogodkov

Mentoriranje za lokalne skupnosti

KATALOG DOBRIH PRAKS 2016

ZA

VSE

SKUPNOSTNO UPRAVLJANJE Z ŽIVLJENJSKIMI VIRI

UMANOTERA

Trajnostne skupnostne prakse

Katalog dobrih praks 2015

Slovenija
znižuje
CO₂

Slovenija znižuje CO₂: dobre prakse
Katalog 2015

Slovenija znižuje CO₂: dobre prakse
Katalog 2013

Slovenija
znižuje
CO₂

Slovenija znižuje CO₂: dobre prakse
Katalog 2012

Niso vedeli, da je nemogoče, zato so to naredili.

(Mark Twain)

SKUPNOSTNO UPRAVLJANJE Z ŽIVLJENJSKIMI VIRI

www.DovoljZaVse.si, [www.facebook/DovoljZaVse](https://www.facebook.com/DovoljZaVse), #DovoljZaVse

P&C UMAN TERA
Slovenska fundacija za trajnostni razvoj

Projekt sofinancira Ekosklad,
Slovenski okoljski javni sklad.

E **Eko sklad**
Slovenski okoljski javni sklad
Eco Fund
Slovenian Environmental Public Fund